

Литвин Вікторія Вікторівна,
т.в.о. завідувача відділення
поліграфологів Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

НАПРЯМИ ПОЛІГРАФОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В Україні за останнє десятиліття поліграфологічні дослідження стали невід'ємною частиною кадрових відборів та розслідувань. Поліграфологічні дослідження набули підвищеного рівня довіри з боку й суб'єктів сил безпеки й оборони, що зумовлено їх практичною ефективністю у виявленні значущої інформації та можливістю використання як допоміжного інструменту у процесах кадрового відбору, внутрішнього контролю й службових перевірок.

Аналіз теоретичних основ і практики здійснення поліграфологічних досліджень дає змогу виокремити два основних їх напрями: скринінговий та діагностичний. Скринінговий спрямований на оцінювання благонадійності об'єкта опитування (до прикладу, кадровий відбір); діагностичний – на перевірку конкретної інформації про подію чи явище, що мають значення для службової чи оперативної діяльності (наприклад, службове розслідування).

У Національній поліції України, відповідно до наказу МВС від 13 листопада 2017 року № 920 «Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України», основними напрямками проведення опитування (тестування) осіб з використанням поліграфа є:

- добору кандидатів на службу в поліцію;
- проведення атестування поліцейських;
- проведення конкурсу для призначення на вакантну посаду поліцейського;
- перевірки з власної ініціативи особи, яка виявила бажання бути опитуваною з використанням поліграфа, зокрема під час проведення службових розслідувань;
- здійснення оперативно-розшукової діяльності [3].

Добір кандидатів на службу в поліцію є одним із важливих етапів формування професійного, доброчесного та надійного особового складу. Проведення поліграфологічного дослідження на цьому етапі дозволяє зменшити можливі ризики порушень, які тягнуть юридичну

відповідальність (наприклад, приховані адміністративні чи кримінальні правопорушення, фінансових боргів, конфліктів інтересів, залежностей тощо) [4, с. 15].

Поліграфологічне дослідження сприяє оцінці можливих ризиків, які шкодитимуть нашкودити службовій діяльності. У процесі дослідження:

- перевіряють добросовісність;
- виявляють мотиви кадрового переміщення;
- оцінюють можливі соціальні ризики.

Атестування поліцейських проводиться з метою оцінювання їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри [1].

Поліграфологічне дослідження цього виду спрямоване на виявлення ймовірних порушень трудової та службової дисципліни, корупційні правопорушень або діянь, які суперечать принципам служби.

Головні пріоритети перевірки:

- наявність/відсутність фактів отримання неправомірної вигоди;
- наявність/відсутність фактів перевищення службових повноважень;
- наявність/відсутність випадків службових порушень;
- наявність/відсутність зв'язку з кримінальними організаціями;
- наявність/відсутність випадків співпраці з ворожими спецслужбами;
- наявність/відсутність випадків розповсюдження таємної та службової інформації [4, с. 15].

Проведення конкурсу для призначення на вакантну посаду поліцейського із використанням поліграфу є допоміжним інструментом підбору кандидатів, які за своїми особистісними та професійними якостями відповідають томи чи іншому виду діяльності.

Головні пріоритети перевірки:

- відсутність фактів приховування інформації, яка становить інтерес для служби;
- виявлення схильностей до зловживання алкоголю та вживання заборонених психоактивних речовин;
- виявлення ризиків недобросовісності;
- наявність/відсутність випадків співпраці з ворожими спецслужбами [4, с. 16].

Поліграфологічне дослідження також проводиться з ініціативи особи у процесі службового розслідування. Особа має право ініціювати проведення відповідного дослідження з метою підтвердження наданих нею свідчень.

Головні пріоритети перевірки:

- виявлення фактів отримання неправомірної вигоди;
- виявлення фактів перевищення службових повноважень;
- виявлення випадків службових порушень;
- виявлення випадків співпраці з кримінальними організаціями;
- виявлення випадків співпраці з ворожими спецслужбами;
- виявлення випадків розповсюдження таємної та службової інформації;

інформації;

- виявлення випадків насильницьких дій та ін. [4, с. 16].

Оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [2].

Напрямами використання є:

- уточнення місця, часу, знарядь або способу вчинення злочину;
- перевірка знань щодо певної події;
- виявлення підозрюваних, або свідків;
- перевірка правдивості наданої інформації та ін. [4, с. 17].

Підсумовуючи, варто говорити про те, що проведення поліграфологічних досліджень у Національній поліції України має широкий спектр напрямів застосування, які визначаються поставленою метою ініціатора. Результати таких досліджень мають орієнтовний характер і можуть бути використані для виявлення потенційних ризиків для службової діяльності, а також як допоміжний інструмент у процесі встановлення обставин та розслідування окремих злочинів.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України *Відомості Верховної Ради України* 1992 р. № 22. Ст. 303.
3. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ від 13 листоп. 2017 р. № 920. Офіційний вісник України. 2018. № 3. С. 142.
4. Особливості застосування поліграфа в діяльності органів і підрозділів Національної поліції України: метод. рек. / [уклад.: Р. В. Клименко, К. О. Чаплинський, В. В. Литвин]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2025. 51 с.